

Devlet Tiyatroları

ANKARA SAHNELERİ

Bizim Yunus

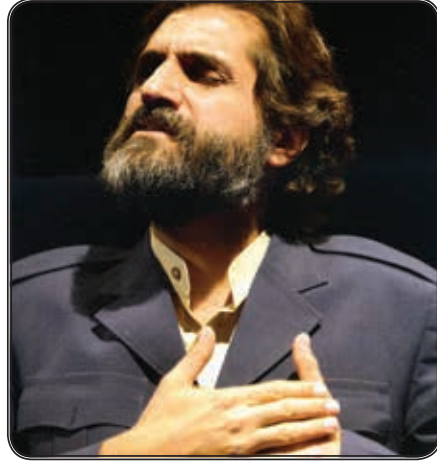
Sadece Türkiye’de değil, bütün Türkoloji dünyasında binlerce sayfalık araştırmalara ve değerlendirmelere konu olan ünlü ozanımız Yunus Emre, bu kez bir tiyatro eserinde karşımıza çıkıyor. Onun dilini, felsefesini, insanlık ve din anlayışını ortaya koyan şiirlerinin, yedi yüzyıldan beri hepimize nasıl bir yol gösterdiği üzerinde çok durulmuştur ve durulmaya da devam edecektir. O şu sözleri ile bugün bile bütün insanlığa ışık tutmakta değil midir?

“Adımız miskindir bizim/ Düşmanımız kindir bizim/ Biz kimseye kin tutmayız/ Kamu âlem birdir bize.” veya *“İşitin ey yârenler/ Aşk bir güneşe benzer/ Aşkı olmayan gönül/ Bir kara taş a benzer/ Taş yürekte ne biter/ Dilinden ağı tüter/ Nice yumuşak söylese/ Sözü savaşa benzer.”*

Devlet Tiyatrosunun emektar elemanı Sönmez Atasoy’un (1944-2011) kaleminden çıkan piyes, sahnede yeniden canlanıyor.

Yunus Emre’nin duru, sade ve açık Türkçesini bilenler için, bu oyunda Atasoy’un kullandığı dil de başarılı bir anlatımı ortaya koymaktadır. Genellikle tek kişinin baştan sona alıp götürdüğü oyunlarda sözün gücü, diğer kalabalık kadrolara sahip oyunlara göre çok daha fazla önem taşır. Oyuncu, ki burada bir demiryol işçisi, bir makasçı kendi doğal dili olan halk diliyle konuşmakta, seyirciye iletilmek istenen mesajlar da bundan dolayı kolayca istenilen hedefte yerini bulmaktadır. Yunus Emre’nin bir gönül ehli olarak insanlara, gerçek sevgiye ve sevgiliye ulaşmayı sürekli bir şekilde şiirlerinde işlemesi, sahnede vurgulanmaktadır.

Yunus Emre üzerindeki yetkin çalışmalarıyla ün yapan Prof. Abdülbaki Gölpınarlı’nın *“Yunus’u yaşıatan ve halk*

şairi olmadığı hâlde halkın şairi yapan ‘sır’rı halktan ve hayattan ayrılmaması” diyerek onun bugün bile gerçek dünyamızdaki rolünün neden hiç değişmeden sürüp gittiğinin altını çizdiğini görürüz. Bu hükümü ortaya koyan cümlelere kendisi başka bir ifadeyle destek verirken *“güzelim sözler söyleyen, yapmacık olmayan, insani duyguları anlatan, anlatırken kendisi de hoşlanan biridir”* der.

Yunus Emre’nin hangi şiirine bakalım, bakalım, Yunus’un yedi yüzyıldan fazla bir zaman geçse de, hâlâ kolayca anlaşılır olması, işte bu; içinden, kendiliğinden en doğal biçimleriyle diline geliveren sade ve güzel Türkçe sayesinde mümkün olmaktadır. Duygu ve düşüncelerini en samimi bir şekilde, hiçbir yabancılık çekmeksizin halkına dosdoğru iletmesini bilen Yunus Emre’nin asıl ulaşmak istediği Allah sevgisidir. İnsanlara sevmeyi, sevmeyi, bir olmayı öğütleyen şairimiz, ayrılıktan, bölünmeden, dedikodudan, düşmanlıktan, savaştan uzak durmayı defalarca tekrar eder. Onun dünyası çirkinliklerden, kötülüklerden ve kırgınlıklardan fersah fersah ötedir.

Sönmez Atasoy’un bu güzel eserinin rejisörlüğünü Devlet Tiyatrosu Genel Sanat Yönetmeni Mustafa Kurt üstleniyor. Eseri doğru ve ruhuna uygun yorumlayarak

başarılı olmuştur. Bu bir kişilik oyundaki makasçı rolünü oynayan Okan Şenozan'ı içtenlikle kutluyorum. Bir perdelik oyunda bir saat, seyirci nefesini tutarak Şenozan'ı izlerken, sanki Yunus Emre'nin sahnenin bir köşesinden etkileyici sesini de duyar gibidir.

Oyunun dekoru ve kostümleri Hakan Dündar'a, ışığı H. İbrahim Karahan'a aittir. Besteci Nedim Yıldız, yardımcı yönetmen Gül Gökçe'dir. Başta rejisör ve oyuncu olmak üzere bütün emek verenleri kutluyor, seyircilerimizin bu eseri kaçırmaması, gerektiğini de vurgulamak istiyorum.

Ramiz ile Jülide

Gündelik yaşayışımızda hemen her gün evde, sokakta, iş ve meslekte vb. yerlerde gerçek insanların karşımızda bir tür rol içinde olduklarını görürüz. Her yerde kurulu olan sanal sahnelerdeki bu gerçek kimlikleriyle gözümüzün önünde olan insanlar, sözleriyle, hareketleriyle, anlayışlarıyla, uygulamalarıyla, kısacası bütün tutum ve davranışlarıyla acaba gerçekten o kişi midir? Yoksa o kalıbın, kıyafetin, makyajın arkasında bambaşka bir insan mı vardır? Her görülen olay, bir gerçeği mi yansıtmaktadır? Ağızlarından çıkan sözler, gönülden veya beyinden geçen düşünceleri doğru dürüst mü aktarmaktadır yoksa bu sözlerin ima ettiği arka planlarda başka, gizli duyguların sinsice örtülmesi mi yattmaktadır? Olduğu gibi görünmeyenlerin toplumun gözü önünde oynadığı rollerini belirlemek ve açığa çıkarmak nasıl mümkün olabilir? Bunlara ve benzer sorulara elbette kolayca cevap veremeyiz. Ancak gelecek zaman ve hızla gelişen olaylar bu tür sorulara açıklık getirebilecektir. Tarih sayfalarına göz attığımızda, birçok ülkede yüzlerce insanın oynadığı rollerde taktıkları maskelerin düştüğü, gerçek kimliğin ortaya çıktığı görülmektedir.

Refik Erduran (doğ. 13 Şubat 1928) *Ramiz ile Jülide* adlı oyununun sunuş yazısında şöyle diyor:

“Ben uzun ömrümde maalesef çok kişinin cephesiyle kulisi arasındaki farka

tanık oldum. Maalesef diyorum, çünkü burun buruna geldiğim görüntüler sevindirici değildi genelde. Pozlarıyla ‘büyük’ nice politikacı, hoca, sanatçı manatçı gerçekte küçücük insan çıktı. Hepimizin beğendiğimizi söylediğimiz ‘ya olduğun gibi görün, ya da görüldüğün gibi ol’ sözüne uymak çok ama çok zor.”¹

Bu görüşlerinde ne kadar haklı olduğunu ortaya çıkaran ve tiyatro eserlerinden başka edebî türlerde de (roman, deneme, hatıra, senaryo) yazdıklarıyla edebiyat tarihimizde yer alan Refik Erduran, Ramiz rolünde eski, ünlü bir futbolcunun emeklilik dönemindeki yalnızlığını vurguluyor. Jülide ise gençliğinde çeşitli filmlerde rol almış, magazin dünyasında çok tanınmış, güzelliğiyle mağrur bir kadındır. Aslında her ikisi de olduğu gibi görünmek isteyen, ancak yakın ve uzak çevrenin farklı talepleri yüzünden, o maskeleri takmak zorunda kalmışlardır. Maskelerini bir türlü çıkarıp atamamış olmalarından ötürü de inceden inceleme yüreklerindeki sıkıntıları bitmek bilmez. Uzun yıllar sonra tekrar karşılaştıklarında, o maskelerinden sıyrılmış bir şekilde, asıl kişilikleriyle birbirlerinin yanı başında olmak isterler. İsterler istemesine de, bu açılımda çevrenin sürüp giden baskılarına karşı ne kadar başarılı olacaklardır?

Gerek Ramiz rolündeki Faruk Günuğur'un, gerek Jülide Nurcan Sürer'in

1 bk. Devlet Tiyatrosu Oyun Dergisi, s. 8.

seçimi, bu oyuna sahnede can ve heyecan veren başarılı bir seçim olmuş... Yaşları icabı (emekli rolü için nispeten genç görünseler de) rollerini çok iyi oynuyorlar. Doğal, içten ve rahat... Sadiye rolünde Şirin Ergüven ile Nur'daki Müge Taşpınar gençlikleriyle, canlılıklarıyla göze çarpıyorlar. Bu başarılı dörtlü oyunu sürümleyip götürüyorlar. Arada bir sadece Ramiz'e veya Jülide'ye telefon etmek için sahnenin bir köşesine kısa sürelerle konuk olan Cihan Korkmaz ile Bade Balkanlı da başarılı oyuna ortaklık edenler

Ramiz ile Jülide'nin rejisörü, yılların eskitemediği sanatçı Ali Hürol. Dekor tasarımı Sertel Çetiner'in, kostüm tasarımı Gülümser Erigür'ün, ışık tasarımı Çetin Atay'ın imzalarını taşıyor. Dekor ve kostümler oyunun abartılmadığını ortaya koyan güzel çalışmalar... Sahnenin önünde ve arkasında esere emeği geçenlerin hepsini kutluyorum.

Teneke

İçinde yaşadığımız coğrafya dil ve kültür ürünlerinin doğmasında, gelişmesinde ve yayılmasında en büyük etkenlerden biridir. İnsanlar o coğrafyanın özelliklerini dile getirirken, orada cereyan eden olayları, rol alan kişileri, sosyal ve ekonomik ortamı da farklı edebî eserlerde işlemişlerdir. Kimi şiir, kimi roman, kimi hikâye yazar, kimi de oturur bir ağacın dibine, türkü yakar... Eserlerin hangisi olursa olsun, Çukurova ve çevresi sık sık söz konusu edilmiştir. Bereketli ova toprakları, ormanları, yaylaları ve elbette binlerce köylüsüyle hep gündemde kalan Çukurova'yı anlatan yazarlarımızın başında Yaşar Kemal gelir. O topraklarda gördüğü, yaşadığı olayları, insanları, inançları ve gelenekleri etkili bir şekilde eserlerinde işlemiştir.

Teneke Y. Kemal'in kaleminden çıkmış, Varlık yayınlarından 1955'te okuyucuyla buluşmuştur. Çukurova'daki çeltik ekimiyle uğraşan iki grup insanın durumunu yalın bir dille işleyen yazar, çıkarı için kolay kazanç sağlamak isteyenlerle geçim kavgası verenler arasında geçen olayları gözler önüne serer. Bu iki grup arasında kalan idealist, genç bir kaymakamın sıkın-

tılarını da açıkça vurgular.

Anadolu'nun birçok yerinde yıllardır sürüp giden yerel çekişmeleri sergileyen *Teneke*'de doğru olduğuna inandığı tutumun ve yöntemin bir işe yaramadığını, hatta çabalarının cezalandırıldığını gören kaymakamın çaresizliği belirtilir. Deyimlerimiz arasında bulunan "arkasından teneke çalmak"² bu oyunun son çarpıcı açıklaması oluyor. Bunun yenik düşen kaymakamın gidişi sırasında uygulanmasını da sahnede buruk bir sıkıntıyla izliyoruz.

Teneke'yi yöneten Gürol Tonbul. Çok kalabalık oyuncu kadrosu ile birlikte üç saate yakın süren eser, zevkle seyrediliyor.

Nerdeyse onları birbirinden ayrı olarak değerlendirmek çok zor... Hepsini ellerinden gelenin en iyisini ortaya çıkarmak için büyük bir heyecanla çalışıyorlar... Eser böylece sahnede çok başarılı bir oyunla sergilenmiş oluyor. Dekorlar Tayfun Çebi'ye, kostümler Funda Çebi'ye, ışık Zeynel Işık'a ait... Besteci Cem İdiz. Arada Çukurova geleniğinde bugün bile yaşayan âşıkta halk ozanı Veysel Akbulut'un kısa ama çarpıcı türküleri de dikkatimizi çekti...

Teneke başka şehirlerde de sergilenirse aynı rağbeti göreceğine inanıyorum. Bütün emek verenleri içtenlikle kutluyorum.

Kerem AYDINER

2 bk. *Türkçe Sözlük*, TDK Yayını, 11. baskı, Ankara 2010, s. 152.